

J. M.
COETZEE

JĖZAUS
MIRTIS

Iš anglų kalbos vertė
Rasa Drazdauskienė

KULTINĖS KNYGOS

Sofoklis

Vilnius, 2020

Versta iš:
J. M. Coetzee,
The Death of Jesus,
New York: Penguin
Books, 2020.

Knygos leidimą rėmė

Leidinio bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos
duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-444-347-3
ISSN 2424-3973

Copyright © 2020 by J. M. Coetzee
By arrangement with
Peter Lampack Agency, Inc.
350 Fifth Avenue, Suite 5300
New York, NY 10118 USA
© Rasa Drazdauskienė, vertimas į
lietuvių kalbą, 2020
© Audrius Arlauskas, dizainas, 2020
© Leidykla „Sofoklis“, 2020

– Senjore Simonai, jūs ne pirmas čia atėjote ir man grasi-
nate; nebūsite ir paskutinis. Bet visuomenė man yra suteiku-
si tam tikras pareigas, ir pirmoji iš jų yra suteikti prieglobstį
skriaudžiamiems, apleistiems vaikams. Sakote, kad kovosite
už teisę pasilikti Dovydą. Tačiau – pataisykite mane, jei klys-
tu, – jūs nesate biologinis Dovydo tėvas, o jūsų žmona nėra
jo biologinė motina. Ir kadangi taip yra, gali pasirodyti, kad
jūsų teisinė pozicija ne tokia jau tvirta. Daugiau nieko nebe-
sakysiu.

*

Prieš trejus metus, kai mirė senjoro Arojo antroji žmona Ana
Magdalena, ir po susijusio su tuo skandalo Akademijai atė-
jo sunkūs laikai. Tėvai atsiėmė pusę mokinių, nebuvo iš ko
mokėti darbuotojams atlyginimus. Jis, Simonas, buvo vienas
iš saujelės geranorių, rėmusių senjorą Arojo, kuris kaip įma-
nydamas stengėsi išgelbėti skęstantį savo laivą.

Jei tikėtų gandas, pasiekiančiais jį per Inesą ir jos bendra-
darbes iš *Modas Modernas*, Akademijai pavyko įveikti audras
ir dabar ji, persivadinsi Muzikos mokykla, netgi klesti. Pora
dešimčių moksleivių, daugiausia iš aplinkinių provincijos
miestelių, mokosi ir gyvena pačioje mokykloje. Bet daugu-
ma Akademijos moksleivių – Estrelos valstybinių mokyklų
mokiniai, jie čia lanko tik muzikos pamokas. Muzikos teoriją
ir kompoziciją dėsto pats Arojo; vokalo pamokoms ir groti
įvairiais instrumentais jis samdo specialistus. Išliko ir šokio
pamokos, bet šokis jau nebėra pagrindinė Akademijos misija.

Jis, Simonas, jaučia giliausią pagarbą Arojo kaip muzikui.
Arojo Estreloje nėra visuotinai gerbiamas, bet tik dėl to, kad
Estrela – mieguistas provincijos miestas, o jo kultūrinis gy-

venimas skurdus. Tiesa, Arojo dėstomos muzikos filosofijos, kurią šis sieja su aukštąja matematika, o žmonių grojamą muziką laiko geriausiu atveju silpnu sferų muzikos aidu, jis taip niekad ir neįstengė suprasti. Tačiau ši filosofija bent jau nuosekli ir Dovydui, kuris jos mokėsi, ji nepadarė regimos žalos.

Po susitikimo su daktaru Fabrikante iš našlaičių prieglaudos jis keliauja tiesiai į Akademiją, į Arojo kabinetą. Arojo priima jį mandagiai, kaip yra pratęs, pasiūlo kavos.

– Chuanai Sebastijanai, aš kalbėsiu trumpai, – sako jis. – Dovydas mus informavo, kad nori palikti namus. Jis nusprendė, jog yra vienas iš šio pasaulio našlaičių – jam nuo seno prie širdies žodis *buérfano*. Šituos romantiškus paistalus jam suokia toks daktaras Chulijus Fabrikantė: jis vadovauja našlaičių prieglaudai rytinėje miesto pusėje ir vadina save pedagogu. Gal jūs atsitiktinai pažįstate šį žmogų?

– Esu apie jį girdėjęs. Jis praktinio ugdymo šalininkas, atvirai priešinasi mokymui iš knygų ir jį niekina. Savo prieglaudoje vadovauja mokyklai, kurioje vaikai pramoksta šiek tiek skaityti, rašyti ir skaičiuoti, o paskui išmokomi dirbti staliais, santechnikais ar konditeriais – na, pats įsivaizduojate. Kas dar? Jis labai vertina drausmę, charakterio ugdymą, komandines sporto šakas. Našlaičių prieglaudoje yra choras, kuris nuolat laimi įvairius prizus. Pats Fabrikantė turi gerbėjų miesto taryboje. Jie laiko jį pažangiu mokytoju, ateities žmogumi. Bet pats niekada nesu jo sutikęs.

– Tai štai, daktaras Fabrikantė prisiviliojo Dovydą, pažadėjęs jį priimti į našlaičių prieglaudos futbolo komandą. Dabar pasakysiu, ko iš tiesų atėjau. Jei Dovydas išsikraustys iš namų ir persikels gyventi į Fabrikantės našlaičių prieglaudą, jam teks atsisakyti pamokų čia, Akademijoje. Kasdien važinėti būtų per toli, o be to, aš nė nemanau, kad Fabrikantė jam tai leis.

Arojo iškelia delną, prašydamas jį liautis.

– Prieš jums pradedant kalbėti toliau, Simonai, leiskite kai ką prisipažinti. Man labai gerai žinoma jūsų sūnaus trauka našlaitystei. Tiesą pasakius, jis netiesiogiai yra manęs prašęs su jumis apie tai pakalbėti. Sako, kad jūs nenorite ar neįstengiate jo suprasti.

– Nė kiek neverčiamas prisipažinsiu, kad esu kaltas: tikrai nesuprantu. Dovydas, be savo traukos našlaitystei, turi labai daug tokių bruožų, kurių aš nepajėgiu išsiaiškinti. Visų pirma niekaip nesusivokiu, kodėl taip sunkiai suprantamas vaikas buvo patikėtas tokiam nesupratingam globėjui. Čia aš kalbu apie save, bet leiskite išsyk pridurti, kad Inesa taip pat gerokai sutrikusi. Dovydui būtų buvę kur kas geriau pasilikti su tikraisiais tėvais. Bet tikrųjų tėvų jis neturi. Turi tik mudu, kad ir labai ydingus: pasirinktuosius tėvus.

– Jūs manote, kad tikrieji tėvai būtų geriau jį supratę?

– Jie bent būtų sudaryti iš tos pačios medžiagos, kaip jis, būtų to paties kraujo. Mudu su Inesa esame paprasti, visiškai sutrikę žmonės, besistengiantys kliautis meilės ryšiu, nors aiškių aiškiausia, kad vien meilės čia nepakanka.

– Tai jeigu jūs ir Dovydas būtumėte to paties kraujo, jums būtų lengviau suprasti, kodėl jis trokšta palikti namus ir gyventi su našlaičiais rytinėje miesto dalyje – jūs tai norite pasakyti?

Ar gali būti, kad Arojo iš jo šaiposi?

– Aš puikiausiai suprantu, – formaliai atsako jis, – kad nesąžininga reikalauti iš vaiko mylėti savo tėvus. Taip pat puikiausiai suprantu, kad, augant vaikui, šeimos glėbys jam ima darytis ankštas. Bet Dovydui dešimt metų. Dešimt metų – pernelyg ankstyvas amžius veržtis iš namų. Ankstyvas ir labai trapus. Man nepatinka daktaras Fabrikantė. Aš juo nepasiti-

kiu. Jis patyliukais prišnekėjo Dovydui apie mane tokių dalykų, kurių negaliu prisiversti pakartoti. Nemanau, kad jis tinkamas vadovauti vaiko moraliniam ugdymui. Be to, netikiu, kad našlaičių prieglaudos vaikai bus Dovydui gera draugija. Mačiau, kaip jie žaidžia futbolą. Jie chuliganai. Laimi žaidimą įbaugindami priešininkus. Jaunesnieji mėgdžioja vyresnius, o daktaras Fabrikantė nė nesistengia jų sudrausminti.

– Taigi jūs nepasitikite daktaru Fabrikante ir baiminatės, kad jo našlaičiai pavėrs Dovydą laukiniu chuliganu. Bet pagalvokite: o jeigu bus atvirkščiai? Jei Dovydas prijaukins Fabrikantės laukinius, pavėrs juos mandagiais, gero elgesio, klusniais, pavyzdingais piliečiais?

– Nesijuokite iš manęs, Chuanai Sebastijanai. Tie prieglaudos vaikai, berniukai ir mergaitės, jau dideli – penkiolikos, šešiolikos metų, gal net dar vyresni. Jie neklausys dešimtmečio vaiko nurodymų. Jie blogai su juo elgsis. Jie jį sugadins.

– Na, jūs geriau už mane pažįstate šią našlaičių prieglaudą – aš juk nesu ten buvęs. Man regis, daugiau nebeturiu kuo jums padėti, Simonai. Geriausia, ką galėčiau jums patarti: susėskite abu su Dovydu ir aptarkite situaciją, kurioje atsidūrėte, įskaitant ir jūsų padėtį: apleisto, sutrikusio, sielvartaujančio ir galbūt įniršusio tėvo.

Jis pakyla eiti, bet Arojo jį sulaiko.

– Simonai, leiskite pabaigai dar kai ką pasakyti. Jūsų sūnus turi dešimtmėčiui vaikui visai nebūdingą pareigos, prievolės jausmą. Iš dalies dėl to jis toks nepaprastas. Jis nori gyventi našlaičių prieglaudoje ne todėl, kad būti našlaičiu jam atrodo romantiška. Šiuo požiūriu jūs klystate. Dėl kažin kokios priežasties, o galbūt ir visai be priežasties, jis jaučia Fabrikantės našlaičiams – ir išvis našlaičiams, viso pasaulio našlaičiams – tam tikrą pareigą. Bent taip jis man sakė, o aš juo tikiu.

– Jis jums taip sakė. Tai kodėl nepasako man?

– Todėl, kad pagrįstai ar ir be pagrindo mano, jog jūs to nesuprasite. Ir nepritarsite.